

پیامدهای نهضت عاشورا

قیام امام حسین علیه السلام در روز عاشورا، چه نتایج و پیامدهایی را به دنبال داشت؟

قیام عاشورا، مهم ترین رویداد تاریخی پس از ظهور اسلام بود. این قیام، پیامدهای مهمی در برداشت که نتایج ثمربخش آن تا قیامت، به عنوان حماسه ای بزرگ و جاوید، باقی خواهد ماند که به برخی از آنها اشاره می شود:

۱ - ایجاد روح همبستگی و الهام بخشی به قیام های بعدی

ایجاد روح وحدت و همبستگی در میان مسلمانان و نفوذ مکتب تشیع در دل های آنان، از مهم ترین پیامدهای عاشورا بود. استاد حسن ابراهیم حسن می نویسد: «شهادت امام حسین علیه السلام، در تهییج شیعیان و وحدت بخشیدن به آنها، تأثیر بسیاری داشت. قبل از این رخداد، شیعیان، پراکنده بودند؛ زیرا شیعه گری، یک نظریه سیاسی بود که در دل پیروان خود نفوذ نکرده بود و هنگامی که حسین علیه السلام شهید شد، شیعه گری، با خون، آمیخته گشت و در اعماق قلوب شیعیان نفوذ کرد و عقیده راسخ آنان شد.»

قیام عاشورا، در حقیقت، مشعل فروزانی برای شیعیان و سرمشقی برای قیام های علویان بود. علامه مقرر می گوید: «یکی از نتایج قیام سیدالشهدا علیه السلام، این بود که در علویان، تأثیر بزرگی گذاشت. پس از حادثه کربلا، هر یک از فرزندان علی علیه السلام که می خواستند قیام کنند، از جهاد امام حسین علیه السلام، سرمشق می گرفتند.»^۲ این قیام، توانست نیروهای پراکنده شیعه را متحد سازد و زمینه همبستگی سیاسی، تشکل و سازمان دهی آنان را فراهم نماید. خربوطی، دانشمند بزرگ اسلام معتقد است که «شهادت امام حسین علیه السلام، بزرگ ترین حادثه تاریخی بود، که منجر به تشکل و تبلور شیعیان گردید و سبب شد که شیعه، به عنوان یک سازمان قوی، با مبادی و مکتبی سیاسی و دینی مستقل، در صحنه اجتماع اسلام آن روز، جلوه کند.»

۲ - تمایز اسلام راستین و اسلام دروغین

مهم ترین اثر قیام عاشورا، تفکیک اسلام راستین از اسلام دروغین بود. کربلا، توطئه سقیفه را افشا کرد و غاصبان خلافت پیامبر صلی الله علیه و آله را به جامعه نشان داد و فرق بین خلافت اسلامی و سلطنت موروثی را بر مردم آشکار ساخت. علامه شهید، سید حسن شیرازی می گوید: «امام حسین علیه السلام با شهادت خود توانست حساب خلافت انحرافی را از اسلام جدا کند و پرده از واقعیت عنصر اموی بردارد تا مردم متوجه شوند خلافت بنی امیه، یک حکومت جاهلی است که لباس اسلام بر تن پوشیده است. بدین ترتیب، مردم دریافتند که حکومت اموی، یک سلطنت ظالمانه است که هیچ ربطی به اسلام ندارد ... بر اثر قیام امام حسین علیه السلام، ماهیت حقیقی تمام خلفای پس از حضرت، بلکه پیش از حضرت هم کشف شد و لذا خلفای دیگر، از امویان، عباسیان و عثمانیان، نتوانستند کارهای نامشروع خود را به نام اسلام، انجام دهند»

۳ - عظمت یافتن مکتب تشیع :

این قیام خونین، نه تنها مورد اعجاب و تحسین مورخان اسلام واقع گردید، بلکه مستشرقان و بعضی اسلام شناسان اجنبی نیز آن را حرکتی عظیم و تحسین برانگیز دانستند. پرفسور براون می گوید: «... گروه شیعه، به قدر کافی، هیجان و از خودگذشتگی نداشتند؛ اما پس از رخداد عاشورا، کار، دگرگون شد و عواطف سست ترین مردم به هیجان درآمد؛ چنان که نسبت به رنج و خطر و حتی مرگ، بی اعتنا شوند»

استاد نیکلسن هم می گوید: «حادثه کربلا، مایه پشیمانی و تأسف امویان شد؛ زیرا این واقعه، شیعیان را متحد کرد و برای انتقام حسین علیه السلام هم صدا شدند و صدای آنان در همه جا و مخصوصاً عراق و بین ایرانیانی که می خواستند از نفوذ عرب آزاد شوند، انعکاس یافت». ۶ فیلیپ نیز می نویسد: «فاجعه کربلا، سبب جان گرفتن و بالندگی شیعه و افزایش هواداران آن مکتب گردید؛ به طوری که می توان ادعا کرد آغاز حرکت شیعه و ابتدای ظهور آن، روز دهم محرم بود»

۴ - زلزله دولت اموی:

علامه مجلسی می نویسد: «اگر خوب تأمل کنی، درخواهی یافت که حسین علیه السلام خود را فدای دین جدش کرد و ارکان حکومت اموی متزلزل نشد، مگر پس از عاشورا» زیرا پس از فاجعه عاشورا و انعکاس اخبار آن در مراکز مهم اسلامی، مردم از حکومت بنی امیه، روگردان شدند. در شام و دمشق که حدود نیم قرن تحت تأثیر تبلیغات معاویه بود، مردم، دیدگاهی دگرگون نسبت به خاندان پیامبر داشتند و حتی برای ورود اسرای اهل بیت و سرهای شهدا به دمشق، شهر را آذین بندی کرده بودند و این پیروزی را به همدیگر تبریک می گفتند؛ اما پس از نطق افشاگرانه امام سجاد علیه السلام و حوادثی که در آن جا پیش آمد، وضع به حدی دگرگون شد که حتی یزید، خود را از جنایاتی که نسبت به امام حسین علیه السلام و اهل بیت کرده بود، تبرئه می کرد و این جنایات را به گردن دیگران می انداخت. به موجب روایتی، یزید در آغاز، از شهادت امام حسین علیه السلام خوشحال شد؛ ولی با پایدار شدن نتیجه و اثر آن، پشیمان شد و چیزی نگذشت که هیئت حاکمه اموی، از خواب و خیال به درآمد و پس از ارزیابی نتایج حاصل شده، به اشتباه فاحش خود پی برد.

۵ - بیداری مسلمانان

شهادت امام حسین علیه السلام، جامعه اسلامی را تکان شدیدی داد و با دمیدن روح مبارزه و فداکاری در وجود آنان، حصار در خودفرورفتگی را که رژیم اموی به دور آنان کشیده بود، در هم ریخت. پس از این حادثه دلخراش، جامعه دریافت که حق با اهل بیت پیامبر صلی الله علیه و آله است و دولت مخالف آنها، نه تنها به اصول و ارزش های اسلامی پای بند نیست، بلکه رژیم خون ریز و مستبد است که می خواهد جامعه اسلامی را به جاهلیت نخستین برگرداند. از این رو، موجی از تنفر علیه دستگاه حکومتی ایجاد شد و شیعیان به خود آمدند و از این که فرزند پیامبر صلی الله علیه و آله را یاری نکرده بودند، به شدت پشیمان شدند و به تدریج، موج بیداری، سراسر جامعه اسلامی را فرا گرفت و زمینه نهضت توأبین، قیام حرّه و دیگر قیام ها فراهم گشت.

۶ - محبوبیت خاندان علی (علیه السلام):

از دیگر پیامدهای عاشورا، محبوبیت خاندان علی علیه السلام در اجتماع و شناساندن بیشتر آنها به مردم بود. مسیر افکار و عواطف ملت که بر اثر تبلیغات شدید خاندان ابوسفیان، در معرض فاصله گرفتن از خاندان امیرالمؤمنین، علی علیه السلام بود، بعد از واقعه کربلا، یک باره عوض گردید. این محبوبیت، به منزله خون تازه ای بود که در رگ های اسلام، جریان پیدا کرد و آرام آرام، موقعیت خاندان علی علیه السلام را چنان استوار ساخت که برای ستم گران بعدی امکان تعرض به دودمان امیرالمؤمنین علیه السلام را باقی نگذاشت. در نتیجه، هم خاندان نبوت و هم اسلام اصیل و واقعی، از یک خطر حتمی و سقوط قطعی نجات یافتند.

۷ - جهاد و شهادت :

قیام عاشورا، درس دین باوری، ایثار، شجاعت، شهامت، جهاد در راه خدا، امر به معروف و نهی از منکر و روحیه ستیزه جویی پرخاش گری و جسارت در مقابل حکام جور را در مسلمانان ایجاد کرد و پیروان مکتب اهل بیت علیهم السلام را به عنوان سرسخت ترین حامیان دین پیامبر صلی الله علیه و آله، معرفی کرد. مبارزان و رهبران شیعه، در تاریخ جنبش های حرکت آفرین خود، صحنه های اعجاب انگیزی از رشادت، شجاعت، فداکاری و ایثار خلق کردند و هرگز بیم و ترسی از قدرت حاکم به دل راه ندادند و در برابر هیچ حکومت ظالم و سخت گیری، تسلیم نشدند و در مقابل موج های سهمگین و طوفان های بنیان کن، با گذشتن از گذرگاه شهادت، همواره قد برافراشته بودند. بهایی که رزمندگان شیعه در تداوم خط سرخ انقلاب حسینی، در طول تاریخ، برای برافراشته نگاه داشتن این پرچم پرافتخار داده اند، ناچیز نبوده است. در هر زمانی، مبارزی سخت کوش از شیعه، این پرچم را بر دوش داشته است. سرانجام، قبر حسین بن علی علیه السلام و دیگر شهدای کربلا، میعادگاه عاشقان خدا و راهیان راه اهل بیت علیهم السلام و مجاهدان فی سبیل الله شد و حتی بیشتر قیام هایی که در دوره بنی امیه و بنی عباس رخ داد، تحت عنوان شعار «یا لثارات الحسین» انجام گرفت. نقشه قیام و پیمان برای آن، بر مزار شهید طف منعقد می شد و آن مزار مقدس، پایگاه مبارزان ضد ستم و کعبه الهام آنان و میعادگاهشان بود.

منبع: سایت اندیشه قم

شورای امر به معروف و نهی از منکر
سازمان جهاد کشاورزی خوزستان